

ממדי הזהות המקצועית הבאים לידי ביטוי בהחלטות רכזי ביולוגיה המשתתפים בקהילה מקצועית וירטואלית לומדת, בזמן משבר הקורונה

מציגה: אודליה שרירא

בהנחיית ד"ר דינה ציבולסקי ופרופ' כריסטן איפסן

רקע למחקר:

התמודדות עם המציאות המשתנה

- תקופת משבר הקורונה: אתגרים חדשים אשר אילצו את הצוות החינוכי וביניהם מורי המדעים לקבל החלטות רבות, בתנאים של חוסר וודאות (Fackler & Sexton, 2020).
- תהליך קבלת ההחלטות המורכב המאפיין את עבודתו של המורה (Eggleston, 2018), הפך להיות מאתגר יותר בסביבה המקוונת ובשעת חירום (Hodges et al., 2020).
- גורם חשוב המעורב בתהליך קבלת ההחלטות הינו הזהות המקצועית של המורה (Olitsky, 2007).

הזהות המקצועית של מורים

- זהות נחשבת להגדרה עצמית של האדם את עצמו (Beauchamp & Thomas, 2009), בהקשרים שונים כולל זהות מקצועית (Davey, 2013).
- הגדרת הזהות המקצועית מוצגת באופנים שונים בספרות הכוללים התייחסות לאופי החברתי, לריבוי הזהות ולהתפתחות עם הזמן (Akkerman & Meijer, 2011).
- מהפרספקטיבה האונטולוגית, הזהות מוגדרת כתוצר של החוויות והאינטראקציות של הפרט בחייו (Wenger, 1998).
- לזהות המקצועית של מורים תפקיד מרכזי בגיבוש החלטות, בנתינת משמעות ובעיצוב שיטות הוראה (Olitsky, 2007).

קהילות מקצועיות מרחב להתפתחות זהות

- המונח קהילה לומדת מקצועית וירטואלית (VPLC- virtual professional learning) (community), מתאר קהילות העוסקות בסביבות מדיה ותוכנה שונות, למטרות בניית מערכות יחסים ולמידה (Ford et al., 2008).
- האינטראקציות במרחבים הווירטואליים, יחד עם מגוון משאבים טכנולוגיים, מספקים למידה חברתית והזדמנויות רבות (Atkins et al., 2017).
- הקהילה המקוונת מאפשרת למורים לבנות מערכות יחסים, לבטא את זהותם המקוונת ולעצב את אישיותם בדרך חדשה (Tam, 2015).
- האינטראקציות הבינאישיות תורמות באופן אישי ומקצועי ומבנות את זהותם המקצועית (Lave & Wenger, 1991).

מפגש הבין תרבותי המתאפשר ללא קשר למיקום הגאוגרפי, יוצר מארג קשרים מגוון ומפרה.

- המחקר הנוכחי נשען על תפיסתם של Beijaard, Verloop & Vermunt (2000) לגבי זהות מקצועית, הטוענים שלזהות השפעה על השיפוט, קבלת החלטות מקצועיות ועל תחושת המסוגלות העצמית.
- המימדים בזהות מקצועית מוגדרים כתפיסות עצמיות של מורים על אודות עצמם ומקצוע ההוראה ואשר המתעצבות לאורך זמן בהקשר המקצועי (Tsybulsky & Muchnik-Rozanov,) (Under review; 2019; Muchnik-Rozanov & Tsybulsky, 2019; 2021

מימדי הזהות המקצועית:

1. מודעות עצמית
2. ביטחון עצמי
3. אוטונומיה
4. תחושת שייכות
5. סוכנות

- מטרת המחקר היא לבחון כיצד באו לידי ביטוי ממדי הזהות המקצועית בתהליכי קבלת החלטות של רכזי ביולוגיה בתקופת פרוץ משבר הקורונה ומהי תרומת הקהילה המקצועית לתהליך קבלת החלטותיהם.

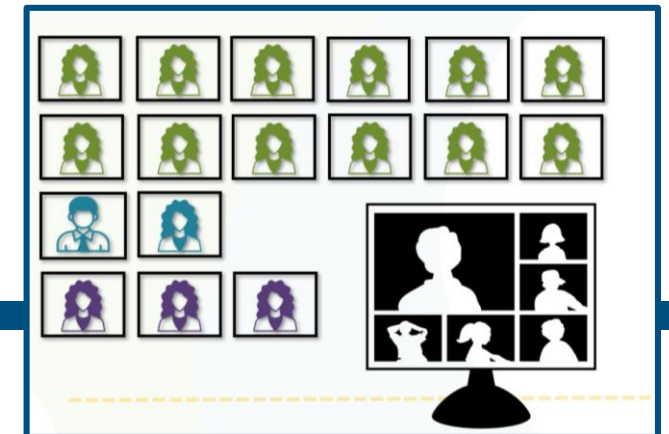
לפיכך, שאלות המחקר הן:

1. אילו ממדים בזהות המקצועית של רכזי ביולוגיה המשתתפים בקהילת VPLC באים לידי ביטוי בתהליכי קבלת החלטותיהם?
2. באיזה אופן תופשים רכזי הביולוגיה את תרומת הקהילה המקצועית לתהליך קבלת החלטותיהם?

מתודולוגיה משתתפי המחקר

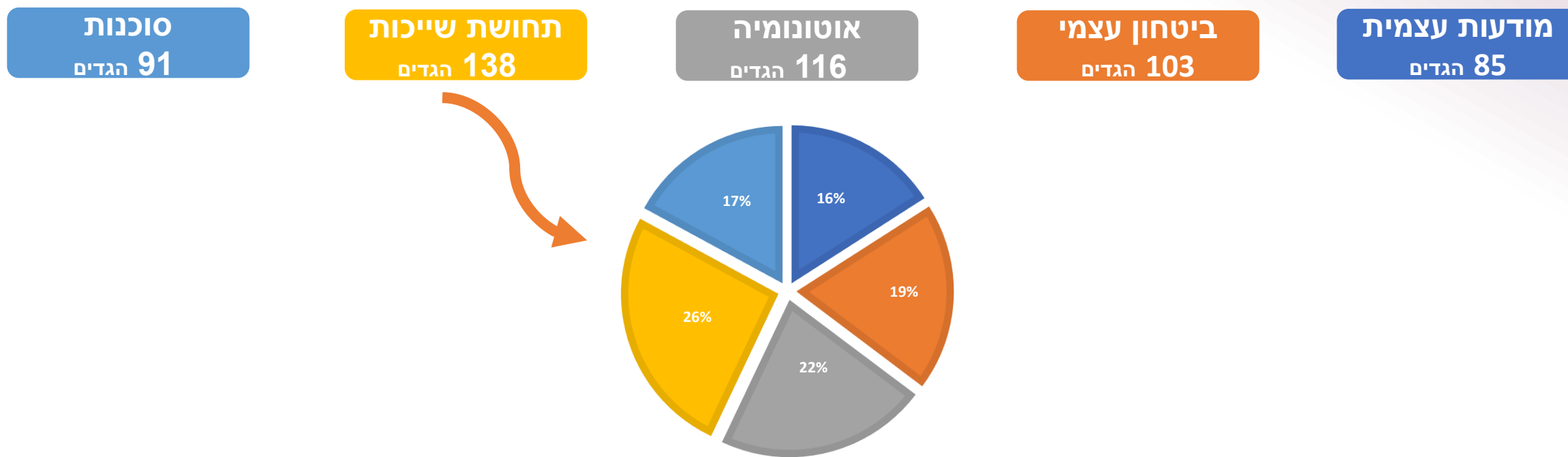
- במחקר משתתפים 17 רכזי ביולוגיה מבתי ספר תיכוניים ברחבי הארץ (12 ממלכתי, 2 ממלכתי דתי, 3 ערבי), רובן המוחלט נשים למעט גבר אחד.
- הרכזים נפגשים מדי חודש בקהילה וירטואלית מקצועית לומדת העוסקת בשני נושאים עיקריים: נושא התאמת הוראת הביולוגיה לעידן הדיגיטלי ובאתגרי המקצוע הניהוליים שיש לרכז בתפקידו.
- קבוצת ווטסאפ מלווה את הקהילה באופן רציף.

- המחקר נעשה בגישה איכותנית. כלי המחקר הוא ראיון עומק פתוח המאפשר לשמוע את כלל החוויות של המשתתפים.
- 17 ראיונות בוצעו עם רכזים לביולוגיה לאחר תקופה של 3 חודשים מפרוץ המגיפה ושני ראיונות נוספים עם מנחות הקהילה.
- משך כל ראיון היה כשעה. הראיונות הוקלטו ותומללו.
- לאחר סיום הראיונות הם נותחו באמצעות ניתוח תוכן (Lincoln & Guba, 1985), המסווג את החלטות הרכזים לקטגוריות של מימדי הזהות המקצועית המתפתחת כפי שהוגדרו בפרק התאורטי ולתת-קטגוריות שזוהו במהלך הניתוח.

ממדי הזהות המקצועית המשתקפים בתהליכי קבלת ההחלטות

ביטחון עצמי

103 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
19	2.1 ניסיון קודם
6	2.2 ניסיון מועט
27	2.3 חוסר יציבות
17	2.4 לחץ
34	2.5 חשיבה מושכלת

סוכנות

91 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
8	5.1 הובלת צוות
53	5.2 הובלת שינוי
30	5.3 שיתוף

אוטונומיה

116 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
27	3.1 גמישות
18	3.2 חופש פעולה
49	3.3 שותפיות
22	3.4 סדרויות

מודעות עצמית

85 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
85	1.1 הכרה בחולשות ובחוזקות

תחושת שייכות

138 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
86	4.1 ראיית הפרט
33	4.2 תפקוד קבוצתי
19	4.3 שייכות לקהילה

ביטחון עצמי

103 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
19	2.1 ניסיון קודם
6	2.2 ניסיון מועט
27	2.3 ניסיון רב

מודעות עצמית

85 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
85	1.1 הכרה בחולשות ובחוזקות

אוטונומיה

116 סה"כ הגדים

"באינשהו מקום קצת הרפיותי, כי ראיתי שאני לא מביעה את עצמי ואת כל הזמן אצקוף אחרי הזומים של היילדים והמשימות"

91 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
8	5.1 הובלת צוות
53	5.2 הובלת שינוי
30	5.3 שיתוף

138 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
86	4.1 ראיית הפרט
33	4.2 תפקוד קבוצתי
19	4.3 שייכות לקהילה

ביטחון עצמי

103 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
19	2.1 ניסיון קודם
6	2.2 ניסיון מועט
27	2.3 חוסר יציבות
17	2.4 לחץ
34	2.5 חשיבה מושכלת

סוכנות

91 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
8	5.1 הובלת צוות
53	5.2 הובלת שינוי
30	5.3 שיתוף

אוטונומיה

116 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
27	3.1 גמישות
18	3.2 חופש פעולה
49	3.3 שותפיות
22	3.4 סדרויות

מודעות עצמית

85 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
85	1.1 הכרה בחולשות ובחוזקות

תחושת שייכות

138 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
86	4.1 ראיית הפרט
33	4.2 תפקוד קבוצתי
19	4.3 שייכות לקהילה

ביטחון עצמי

103 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
19	2.1 ניסיון קודם
6	2.2 ניסיון מועט
27	2.3 חוסר יציבות
17	2.4

אוטונומיה

116 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
------------	-------------

מודעות עצמית

85 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
85	1.1 הכרה בחולשות ובחוזקות

"צריכים להיות חכמים עכשיו...לא חכמים, צריכים לדעת לקבל את השינוי הזה ולנצל אותו, ממש. אי אפשר לחלוק אחרת. חבל לחלוק אחרת"

מספר הגדים	תת קטגוריות
8	5.1 הובלת צוות
53	5.2 הובלת שינוי
30	5.3 שיתוף

מספר הגדים	תת קטגוריות
86	4.1 ראיית הפרט
33	4.2 תפקוד קבוצתי
19	4.3 שייכות לקהילה

ביטחון עצמי

103 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
19	2.1 ניסיון קודם
6	2.2 ניסיון מועט
27	2.3 חוסר יציבות
17	2.4 לחץ
34	2.5 חשיבה מושכלת

סוכנות

91 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
8	5.1 הובלת צוות
53	5.2 הובלת שינוי
30	5.3 שיתוף

אוטונומיה

116 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
27	3.1 גמישות
18	3.2 חופש פעולה
49	3.3 שותפיות
22	3.4 סדרויות

מודעות עצמית

85 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
85	1.1 הכרה בחולשות ובחוזקות

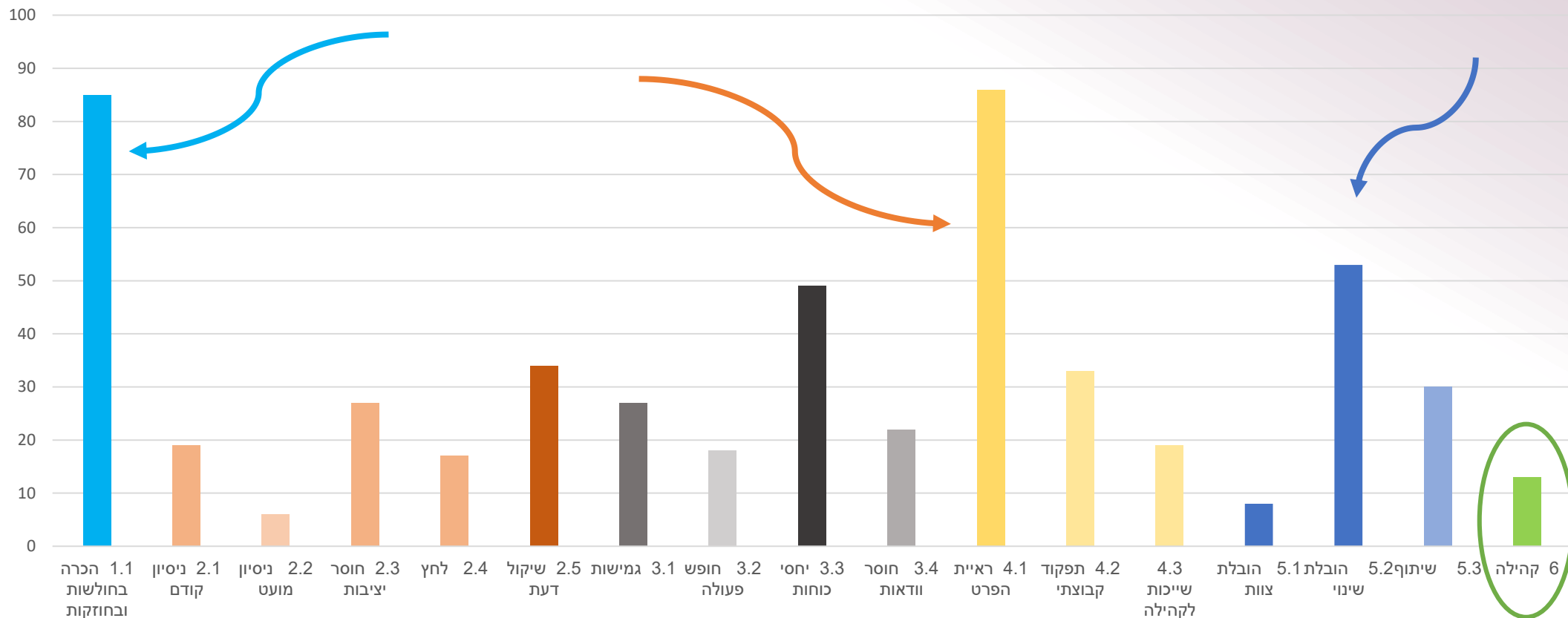
תחושת שייכות

138 סה"כ הגדים

מספר הגדים	תת קטגוריות
86	4.1 ראיית הפרט
33	4.2 תפקוד קבוצתי
19	4.3 שייכות לקהילה

(מספר הגדים)

כמות ההגדים מתוך הראיונות המבטאים את ממדי הזהות לפי חלוקה לתת קטגוריות

(תתי קטגוריות)

מודעות עצמית
85

ביטחון עצמי
103

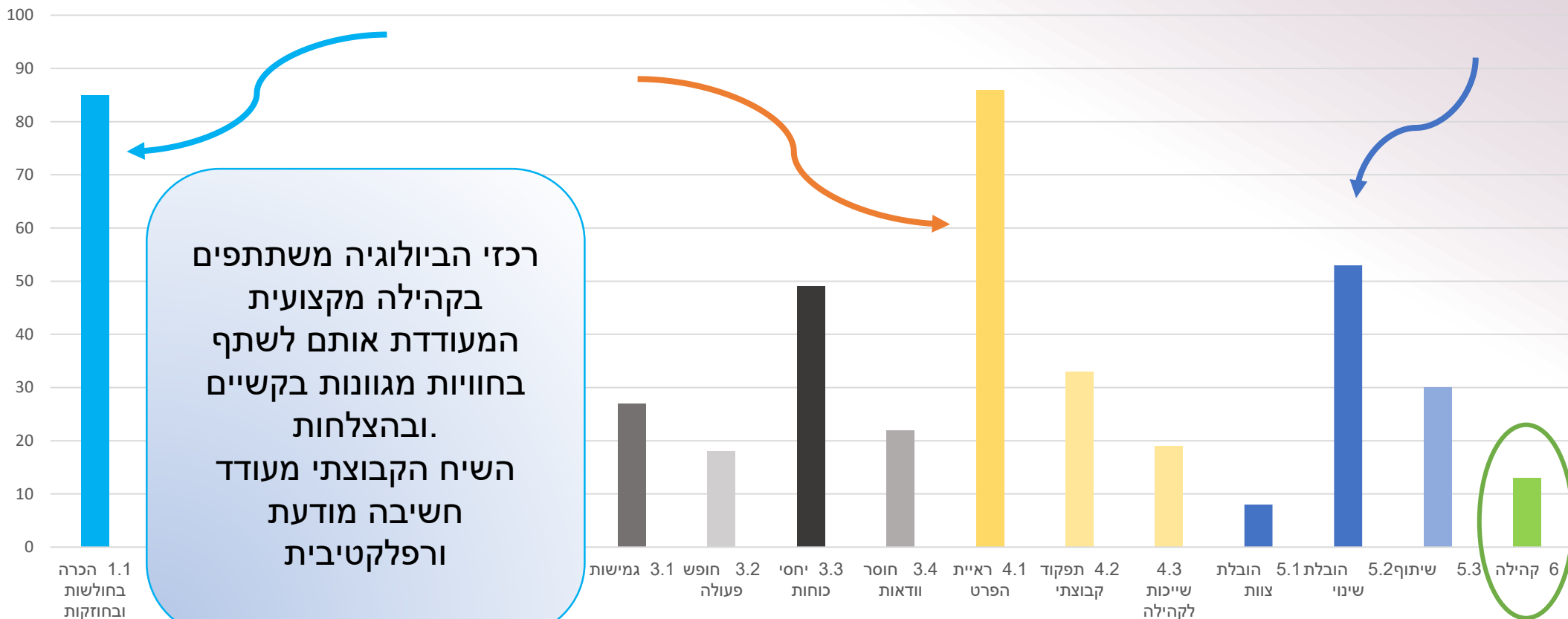
אוטונומיה
116

תחושת שייכות
138

סוכנות
91

(מספר הגדים)

כמות ההגדים מתוך הראיונות המבטאים את ממדי הזהות לפי חלוקה לתת קטגוריות

רכזי הביולוגיה משתתפים בקהילה מקצועית המעודדת אותם לשתף בחוויות מגוונות בקשיים ובהצלחות. השיח הקבוצתי מעודד חשיבה מודעת ורפלקטיבית

מודעות עצמית
85

תחושת שייכות
138

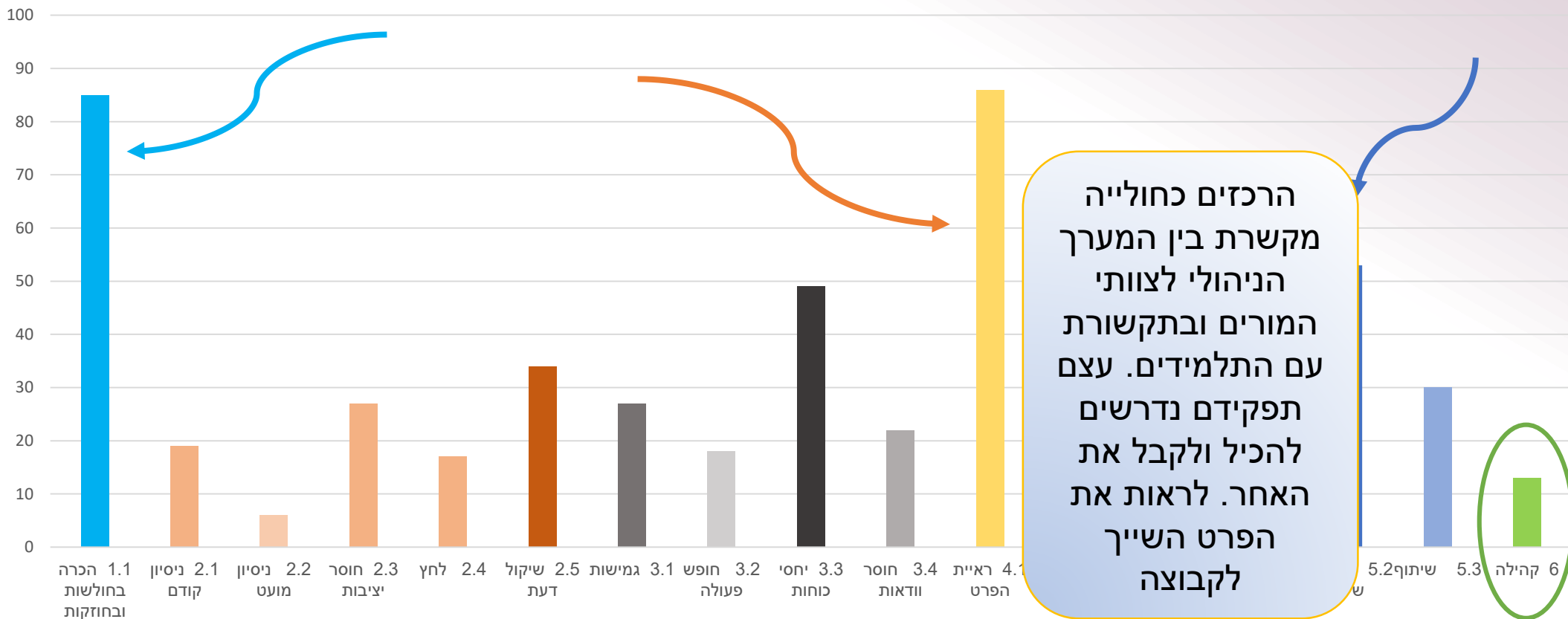
סוכנות
91

(תתי קטגוריות)

(מספר הגדים)

כמות ההגדים מתוך הראיונות המבטאים את ממדי הזהות לפי חלוקה לתת קטגוריות

הרכזים כחולייה מקשרת בין המערך הניהולי לצוותי המורים ובתקשורת עם התלמידים. עצם תפקידם נדרשים להכיל ולקבל את האחר. לראות את הפרט השייך לקבוצה

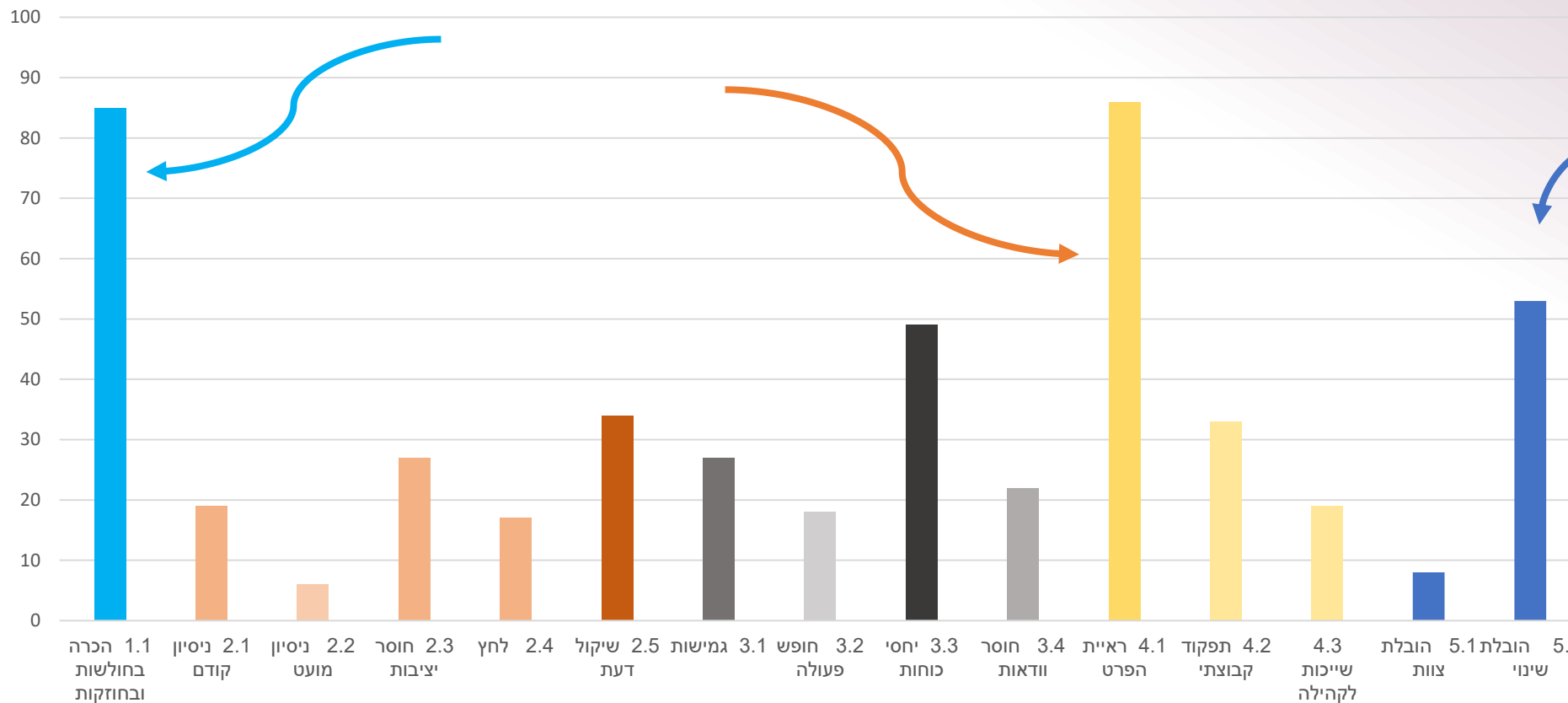
מודעות עצמית
85

תחושת שייכות
138

סוכנות
91

(תתי קטגוריות)

כמות ההגדים מתוך הראיונות המבטאים את ממדי הזהות לפי חלוקה לתת קטגוריות

הרכזים בעלי תפקיד מנהיגותי מזהים הזדמנות ללמידה וצמיחה כוללת ובוחנים אלו שינויים ניתן לשמר בהתנהלות העתידית שלהם ושל צוות המורים

מודעות עצמית
85

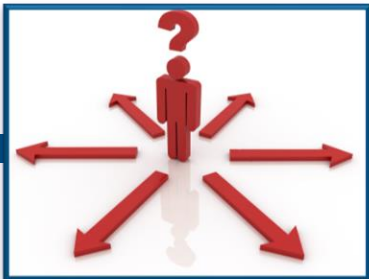
תחושת שייכות
138

סוכנות
91

<p>"אז כמורה לביולוגיה שמשתתפת בקהילה, אני חושבת שיחסית לנו השימוש במדיה המקוונת היה הרבה יותר מוכר"</p>	<p>דנה</p>
<p>"אני לא מפחדת מטכנולוגיה אז למזלי את הזום אני כבר מכירה עוד לפני התקופה הזאת בכלל. גם כי אני לומדת בזום [בקהילת הרכזים לביולוגיה]"</p>	<p>יפעת</p>
<p>"אז גם כן העלו [המנחות ועמיתים לקהילה] הרבה מאוד חומרים ואמצעים שאנחנו יכולים להשתמש"</p>	<p>מורן</p>
<p>"מבחינה טכנולוגית לא הייתה לי בעיה, כי אני די טכנולוגית, וגם הקהילה שלנו היא טכנולוגית במהותה"</p>	<p>רוית</p>
<p>"למדתי את זה מאורית, מאורית ורונה [מנחות בקהילה]... אני למדתי מהן הרבה כי הן היו עושות לנו את המפגשים ככה, תמיד איזה פתיחה, הקנייה ואז חלוקה לחדרים. ולקחתי את התבנית הזאת.. כמו עם אורית ורונה, כשהן פותחות את החדר יש להן מצגת שיתופית, ומצגת הכנתי מראש שקופיות של חדר אחד"</p>	<p>שרה</p>
<p>"אני נחשפתי לזום בקהילת רכזי ביולוגיה... כך שזום ממש להרבה מורים זה אולי היה חדש להם. לי ממש לא חדש, מאוד נוח לתפעול"</p>	<p>גלי</p>

<p>"אז כמורה לביולוגיה שמשתתפת בקהילה, אני חושבת שיחסית לנו השימוש במדיה המקוונת היה הרבה יותר מוכר"</p>	<p>דנה</p>
<p>ממצאי המחקר מראים את התרומה של הקהילה למשתתפים בהתמודדות עם השינויים בפדגוגיה ובתמיכה והתגברות משותפת על האתגרים. רבים מהמשתתפים התייחסו לנקודת פתיחה טובה בהתמודדות עם האתגרים שסייעה להם לקבל החלטות פדגוגיות ותפעוליות.</p>	
<p>"למדתי את זה מאורית, מאורית ורונה [מנחות בקהילה]... אני למדתי מהן הרבה כי הן היו עושות לנו את המפגשים ככה, תמיד איזה פתיחה, הקנייה ואז חלוקה לחדרים. ולקחתי את התבנית הזאת.. כמו עם אורית ורונה, כשהן פותחות את החדר יש להן מצגת שיתופית, ומצגת הכנתי מראש שקופיות של חדר אחד"</p>	<p>שרה</p>
<p>"אני נחשפתי לזום בקהילת רכזי ביולוגיה... כך שזום ממש להרבה מורים זה אולי היה חדש להם. לי ממש לא חדש, מאוד נוח לתפעול"</p>	<p>גלי</p>

- התרומה התיאורטית של המחקר בהדגשת ההדדיות בין ממדי הזהות המקצועית לבין תהליכי קבלת החלטות מקצועיים.
- התרומה המעשית הינה בהצגת חשיבותה של קהילת VPLC בתהליכי קבלת ההחלטות המקצועיים שעוברים רכזים תוך כדי אינטראקציה ויצירת זהותם המקצועית.
- המשמעות של תוצאות אלו היא בהדגשת חשיבות טיפוח מימדי הזהות המקצועית כגורם מכריע ומסייע בתהליכי קבלת החלטות.

- Akkerman, S. F., & Meijer, P. C. (2011). A dialogical approach to conceptualizing teacher identity. *Teaching and Teacher Education*, 27(2), 308-319.
- Atkins, B., Koroluk, J., & Stranach, M. (2017). Canadian teaching and learning centres on Facebook and Twitter: An exploration through social media. *TechTrends*, 61(3), 253-262.
- Beauchamp, C., & Thomas, L. (2009). Understanding teacher identity: An overview of issues in the literature and implications for teacher education. *Cambridge Journal of Education*, 39(2), 175-189.
- Beijaard, D., Verloop, N., & Vermunt, J. D. (2000). Teachers' perceptions of professional identity: An exploratory study from a personal knowledge perspective. *Teaching and Teacher Education*, 16(7), 749-764.
- Beijaard, D., Meijer, P. C., & Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and Teacher Education*, 20(2), 107-128.
- Davey, R. (2013). *The professional identity of teacher educators: Career on the cusp?*. Routledge.
- Eggleston, J. (Ed.). (2018). *Teacher decision-making in the classroom: a collection of papers*. Routledge.
- Farmer, T., & West, R. (2019). Exploring the concerns of online K-12 teachers. *Journal of Online Learning Research*, 5(1), 97-118.
- Fackler, A. K., & Sexton, C. M. (2020). Science Teacher Education in the Time of COVID-19. *The Electronic Journal for Research in Science & Mathematics Education*, 24(3), 5-13.
- Ford, L., Branch, G., & Moore, G. (2008). Formation of a virtual professional learning community in a combined local and distance doctoral cohort. *AACE Journal*, 16(2), 161-185.
- Hunter, M. (1979). Teaching Is Decision Making. *Educational leadership*, 37(1), 62.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*, 27.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge university press.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). Naturalistic inquiry. sage.
- Muchnik-Rozanov, Y. & Tsybulsky, D. (2021). Examining future-oriented discourse within reflective narratives as professional identity development for student teachers. *Journal of Education for Teaching*, 47(3). <http://dx.doi.org/10.1080/02607476.2021.1878339>
- Muchnik-Rozanov, Y. & Tsybulsky, D. (2021). Examining future-oriented discourse within reflective narratives as professional identity development for student teachers. *Journal of Education for Teaching*, 47(3). <http://dx.doi.org/10.1080/02607476.2021.1878339>
- Muchnik-Rozanov, Y. & Tsybulsky, D. (2019). Towards understanding the language of student teachers' reflections in the context of professional identity development. *Reflective Practice: International and Multidisciplinary Perspectives*, 20(4), 520-532. <https://doi.org/10.1080/14623943.2019.1642188>.
- Olitsky, S. (2007). Facilitating identity formation, group membership, and learning in science classrooms: what can be learned from out-of-field teaching in an urban school?. *Science Education*, 91(2), 201-221.
- Sack-Min, J. (2017). Social media helps educators build professional learning communities. *The Education Digest*, 82(6), 25.
- Tam, A. C. F. (2015). The role of a professional learning community in teacher change: A perspective from beliefs and practices. *Teachers and Teaching*, 21(1), 22-43.
- Tsybulsky, D. & Muchnik-Rozanov, Y. (2019). The development of student-teachers' professional identity while team-teaching science classes using a project-based learning approach: a multi-level analysis. *Teaching and Teacher Education*, 79, 48-59. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.12.006>.
- Tsybulsky, D. & Muchnik-Rozanov, Y. (Under review). Incorporating project-based learning approach into distance learning during COVID-19 crisis and its contribution to the development of preservice teachers' professional identity. *European Journal of Teacher Education*.
- UNESCO, (2020). Covid-19 educational disruption and response. Retrieved from: <https://en.unesco.org/themes/education-emergencies/coronavirus-school-closures>.

תודה על ההקשבה
